

– Här är jag 17 eller 18 år och går på Konstfack, säger Ulrica Hydman-Vallien, som slog igenom stort med sin glasformgivning när hon var över 40 år.

En tredjedel av livet kvar – använd! OSS!

Blir du chockad när du ser siffrorna för din ålder? Känner du dig inte mogen för äldrerollen än? Men att du är en resurs? Som Ulrica Hydman-Vallien, 73, som jobbar på. Att bli gammal i dag är inte detsamma som förr. Vi måste lära oss att bli gamla – på ett nytt sätt. Hur det ska gå till skriver Bodil Jönsson om i sin nya bok.

Av Anna Smedberg Foto Kristina Wirén

● För tolv år sedan pekade Bodil Jönsson ut betydelsefulla tendenser gällande tid i sin bok *Tio tankar om tid*. Nu, i nya boken *När horisonten flyttar sig – att bli gammal i en ny tid*, spanar den pensionerade fysikprofessorn in samtiden genom sina äldreglasögon och ringar in en ny stor samhällsfråga: Hur ska dagens äldre lära sig att bli gamla? Och hur ska samhället ta emot denna aktiva och i antalet växande grupp?

Det är en stor del av Sveriges befolkning som håller på att åldras. Förra året var närmare två miljoner invånare 65 år och äldre. Åldersgruppen 65-plus beräknas växa stadigt framöver.

Dagens pensionärer är friskare och lever längre. Generellt sett har de mer pengar än tidigare generationer. De är välutbildade, har bra bostäder, är it- och resvana. Generellt sett har folk anammade sundare livsstilar. Fler har bättre hälsa i slutet av medelåldern. Åldrandet infaller senare.

Om tidigare generationer arbetade fram tills de stupade eller var begränsade i rörlighet på ålderns höst, ser förutsättningarna helt annorlunda ut i dag. Tack vare medicinska och teknologiska framsteg är tillståndet som gammal inte längre synonymt med att vara orörlig och isolerad.

Tack vare internet kan människor hålla kontakten med varandra som aldrig förr. Därför behöver inte heller pensioneringen bli en så omvälvande förändring i livet.

När dagens pensionärer sneglar tillbaka på hur det var för tidigare

generationer att åldras, känner de inte alls igen sig.

Att Bodil Jönsson själv höll på att bli gammal slog henne först när kollegerna gick i pension. Snart var det hennes tur, efter ett långt yrkesliv inom universitetsvärlden.

”Andras föreställningar om äldre, om hur vi ska vara och vad vi ska göra, föreföll mig handla om utomjordingar, inte om mina generationskamrater och mig”, skriver Bodil Jönsson, som vill få igång en diskussion som ska hjälpa de nya 65-plussarna att hitta rätt i vilkenheten. Hon kommer redan nu med några råd för att hitta rätt:

1. Undvik att snegla bakåt.
2. Lär dig att bli gammal.
3. Låt åldrandet ta sin tid.
4. Ta inte ut ålderdomen i förskott.

Bodil Jönsson vill tvätta bort framtidsbilder av ett samhälle tyngt av tärande åldringar. Hon tycker att det är dags att se äldregruppen som en resurs, exempelvis på arbetsmarknaden, och ta till vara på all erfarenhet som finns hos äldre människor. Hon vill också ta kål på inställningen att det som äldre är meningslöst att planera för nya utmaningar: ”I stället förväntas äldre nöja sig med att glädjas över gamla minnen, sköta sina hem, ta hand om sina barnbarn, åka på utflykter och roa sig på alla sätt de förmår. Få räknar med att äldre ska kunna stå för något nyskapande eller något meningsfullt lärande.”

I dag kan tiden efter pensioneringen rymma en tredjedel av livet. Bodil Jönsson vill att vi ställer oss denna fråga: Vad vill ni göra med den tiden? ●

Följ Bodil Jönssons blogg där hon vidareutvecklar sina tankar om åldrande – gå in på bodiljonsson.se

65+ BLIR ALLT FLER

År 1950 fanns det cirka 700 000 svenskar i åldern 65 år och äldre.

År 2010 var det 1,7 miljoner 65-plussare.

År 2020 beräknas enligt prognoser antalet vara 2,1 miljoner personer.

År 2030 ännu fler: 2,3 miljoner personer.

Källa: *När horisonten flyttar sig* av Bodil Jönsson.

MISSA INTE!
Bodil Jönsson följer med på M:s nästa lyckokryssning, läs mer på sidan 107.

vänd

– Jag tänker att jag har 20 år till på mig

När 73-åringen Ulrica Hydman-Vallien ser 20 år framåt i tiden finns inte pensionering i tankarna.

– Jag får uppdrag och är ännu för det mesta igång hela tiden, säger glaskonstnären.

Av Anna Smedberg Foto Kristina Wirén

● Ulrica Hydman-Vallien hoppar raskt av cykeln. En av Sveriges mest kända konstnärer och formgivare har redan klockan tio på förmiddagen hunnit med några timmars arbete på glasbruket innan hon cyklar hem för att mötas i bostaden, ett hus vid sjön i den småländska glasbruksorten Åfors. Här har hon och maken Bertil Vallien, även han välkänd glaskonstnär, bott och arbetat sedan 1960-talet.

Ulrica Hydman-Vallien är om någon ett exempel på en äldre aktiv person: Hon är en tillgång i sin bransch. Hennes glaskonst är storsäljande för glaskoncernen Orrefors Kosta Boda.

– I mitt arbete som frilansare för många företag har jag ofta någon som frågar efter mig. Ingen har glömt mig. Det är nog den stora fasan, tänk att bli bortglömd och ensam. Men så blir det nog inte för mig. Jag har ett så stort socialt sammanhang omkring mig. Jag är engagerad i allt från barnbarn till jobb, fritid, segling och resor.

Några farhågor för att åldras har hon knappast just nu.

– Ålderdomen har jag inte bejakat,

Ulrica Hydman-Vallien

Gör: Frilansande formgivare och konstnär.

Familj: Make, två söner och sex barnbarn.

Bor: I hus i Åfors och i lägenhet i Stockholm. Har sommarhus på Drag utanför Kalmar och i Stockholms skärgård.
Ålder: 73.

eller så har jag det? Jag är äldre men behöver inte känna att det är så förfärligt. Jag kan fortfarande cykla, springa eller gå. Och tänka. Och jag har inga tankar på botox.

Almanackan är fulltecknad. Utställningar och föreläsningar. Glaskollektioner som 25-årsjubilear och lanseringar av nya. Senaste kollektionen heter Happy Going. Precis som hon känner sig – lycklig och på gång.

– Jag kan inte just nu tänka mig själv som orkeslös och trött. Jag tänker

”Jag kan fortfarande cykla, springa eller gå. Och tänka.”

att jag har 20 år till på mig. Alla lever ju längre nu för tiden? Om jag inte klarar av att hoppa i land när vi ska lägga till med segelbåten får vi väl se till att ha med barnbarnen som hoppilandkalle. Eller köpa en motorbåt.

Ulrica Hydman-Vallien får ofta frågan om hon ska pensionera sig. Svaret är enkelt: Nej.

– Om jag inte kommer att kunna röra mig lika bra och jobba lika hårt i framtiden, vill jag ägna mig åt att sitta på en stol och måla de bilder som jag inte hunnit göra ännu. Det där riktigt omsorgsfulla målandet ser jag fram emot. Det ska jag göra när jag blir riktigt gammal. Då ska jag alternera mellan att bo på landet och i stan.

Hon säger att det är lättare för frilansande konstnärer än för anställda att skipa pensionering och bara fortsätta arbeta.

– Det kanske är möjligheterna som saknas. Många blir pensionärer i dag för att det inte finns några jobb. De måste lämna över till dem som är

yngre. Som konstnär kan jag fortsätta arbeta tills jag dör, jag är ju min egen arbetsgivare. Som anställd är det svårare. Vid 65 år blir du pensionerad. Du får en blomma och en glasskål och ett tack.

Som konstnär kan det vara svårare att sluta jobba.

– Jag vet att många konstnärer är fulla med energi. De har driften att vilja göra något, de vill måla en bild eller göra en utställning. Det är inget som man bara kan stänga av. Vi kan fortfarande bejaka det ungdomliga och hitta spännande utmaningar. Vi är lika mycket i form i dag som för 40 år sedan.

Ulrica Hydman-Vallien förstår att många som närmar sig pensionering kan vilja fortsätta att arbeta.

– Jobbet genererar energi och livskraft. Om man inte kan göra det man

vill blir det nog jobbigt. Men de som jobbat hårt med kroppen, dem jag ser på glasbruket, gläds verkligen åt att få ta det lugnt och pensionera sig. Jag ser dem gå och pyssla i trädgården och kanske åka till Kanarieöarna i tre månader. Det är en fantastisk utveckling för dem som jobbat och slitit att kunna ta det lugnt och resa.

Även om Ulrica Hydman-Vallien är en hårt arbetande konstnär är hon nog mindre benägen att lära sig nya saker.

– Nej, nu räcker det, känner jag. Jag behöver inte ha mer i skallen. Det kanske har med åldern att göra. Jag vill inte lära mig mer om segelbåten. Jag vill absolut inte ha någon Iphone som mobiltelefon, jag vill ha min Nokia som jag har bara för att ringa och sms:a med. När jag köpte en ny cykel ville jag inte ha en massa växlar. Det blev en ny cykel utan växlar, säger Ulrica Hydman-Vallien, som snart hoppar på cykeln igen för ytterligare några timmars arbete i sin ateljé på glasbruket. ●

– ”Jobbar du fortfarande, människa?” Den frågan får jag ofta, säger Ulrica Hydman-Vallien, som känner sig ”Happy Going” som sin senaste kollektion.